

Τα πολιτικά κόμματα μετά την εκλογή Σαμαρά

Μετά και την εκλογή Σαμαρά στην ηγεσία της ΝΔ έχουν προκύψει ορισμένα κρίσιμα συμπεράσματα σχετικά με τη θέση και τη λειτουργία των ελληνικών πολιτικών κομμάτων της τελευταίας περιόδου που αξίζει να συζητηθούν με προσοχή.

Το *πρώτο* συμπέρασμα είναι ότι όλες οι τελευταίες εσωκομματικές κρίσεις (ΠΑΣΟΚ 2007, ΣΥΝ/ΣΥΡΙΖΑ 2009, ΝΔ 2009) έχουν ως κοινό παρανομαστή τη **σοβαρή αυτονόμηση της ευρύτερης βάσης των κομμάτων από τις στάσεις και τις πρακτικές της κεντρικής κομματικής γραφειοκρατίας**. Για να εκλεγεί ξανά ο Γ. Παπανδρέου το 2007 χρειάστηκε μια πολιτική κινητοποίηση μεγάλου τμήματος της κοινωνικής κεντροαριστεράς, σε σύγκρουση με την «εκσυγχρονιστική» κομματική γραφειοκρατία και τις ιδεολογικο-πολιτικές της διαπλοκές. Για να εκλεγεί ο Αντ. Σαμαράς το 2009 χρειάστηκε μια εξίσου σημαντική πολιτική κινητοποίηση μεγάλου τμήματος της κοινωνικής κεντροδεξιάς, σε ρήξη με την πλειοψηφία των βουλευτών του κόμματος αλλά και με την πλειοψηφία των συνδικαλιστικών και δημοτικών-τοπικών αρχών. Για να ξεπεράσει ο ΣΥΝ/ΣΥΡΙΖΑ την κρίση που ξέσπασε μετά τις ευρωεκλογές του Ιουνίου 2009 χρειάστηκε η σημαντική πίεση της βάσης των αριστερών πολιτών, σε ρήξη με πρόσωπα, ομάδες και συνιστώσες του χώρου. Μάλιστα, η απόκλιση βάσης-ηγεσιών στο χώρο αυτό δεν έχει, ακόμα τουλάχιστον, γεφυρωθεί απολύτως.

Η κρίση αντιπροσώπευσης που ταλάνισε τα περισσότερα πολιτικά κόμματα την πρόσφατη διετία είναι σε μεγάλο βαθμό απότοκη της άμβλυνσης των κεντρικών ιδεολογικο-πολιτικών τους χαρακτηριστικών, της τάσης να ακυρωθεί ο ιστορικός τους αυτοπροσδιορισμός και να κινηθούν σε «μεσαίους χώρους». Δεν είναι άλλωστε τυχαίο το γεγονός, ότι τα μόνα πολιτικά κόμματα που έμειναν έως τώρα έξω από την κρίση αντιπροσώπευσης ηγεσίας-βάσης ήταν το ΚΚΕ και ο ΛΑΟΣ, κόμματα που διέθεταν συγκεκριμένη και δομημένη πολιτική και ιδεολογική ταυτότητα. Το ΠΑΣΟΚ αναιρούσε σταδιακά από το 1996 και μετά τη σοσιαλδημοκρατική του φυσιογνωμία, ακυρώνοντας τις ιστορικές του κοινωνικές αναφορές και κινούμενο προς το «ευρωπαϊκό κέντρο». Η ΝΔ αναιρούσε σταδιακά από το 1997 και μετά, τόσο τα χαρακτηριστικά της παραδοσιακής λαϊκής δεξιάς όσο και αυτά του νεοφιλελευθερισμού, κινούμενη στη λογική ενός «μεσαίου χώρου» που ήταν ταυτόχρονα και τα δύο χωρίς να είναι τίποτα. Τα δύο κόμματα «συναντήθηκαν» στο μέσον, αλλά το πολιτικό αποτέλεσμα υπήρξε ένα τεράστιο κενό παραγωγής πολιτικών σε όλα τα επίπεδα, που σήμερα η ελληνική κοινωνία καλείται να πληρώσει ακριβά.

Ο ΣΥΝ παρά την «αριστερή στροφή» του 2004, εξακολούθησε να χαρακτηρίζεται από σημαντική ιδεολογικο-πολιτική αμφισημία και από μια εσωστρεφή σύγκρουση μεταξύ «εκσυγχρονιστών-ανανεωτών» και «αριστερών-κινηματικών», που δεν ξεπεράστηκε ούτε με τη δημιουργία του ΣΥΡΙΖΑ.

Η μεγάλη πολιτική κινητοποίηση της κοινωνικής κεντροαριστεράς το 2007 που οδήγησε στη νίκη του Γ. Παπανδρέου αναδείκνυε την εντολή να ξαναγίνει το ΠΑΣΟΚ το κόμμα των «μη-προνομιούχων της νέας εποχής», σε τελική ανάλυση ένα κόμμα της σοσιαλδημοκρατικής αριστεράς με σαφείς κοινωνικές προτεραιότητες. Η μεγάλη πολιτική κινητοποίηση της κοινωνικής κεντροδεξιάς αναδεικνύει σήμερα την εντολή να ξαναγίνει η ΝΔ ένα κόμμα με σαφές ιδεολογικο-πολιτικό κεντροδεξιό στίγμα και

με συγκεκριμένες πολιτικές προτεραιότητες. Η κινητοποίηση των αριστερών της βάσης, που διέσωσε εκλογικά το εγχείρημα του ΣΥΡΙΖΑ τον προηγούμενο Οκτώβριο, αναδεικνύει σήμερα την εντολή να υπάρξει ένα ισχυρό αριστερό πολιτικό κόμμα, που δεν θα είναι ούτε «συνδικαλιστικός» εκπρόσωπος των κινημάτων ούτε μηχανισμός παραγωγής «αριστερού κυβερνητισμού», αλλά η συγχώνευση της κοινωνικής δυναμικής που παράγουν τα σύγχρονα κινήματα με την πολιτική θεωρία της υπέρβασης του σημερινού κοινωνικού μοντέλου. Για όλους τους χώρους το ζητούμενο είναι η ενίσχυση του πολιτικού τους αυτοπροσδιορισμού και όχι η διάχυση σε ένα «ασαφή» και «εκκρεμή» πολιτικο-κοινωνικό χώρο.

Προφανώς από την λαϊκή εντολή έως τη μορφοποίηση σε πολιτικό πρόταγμα υπάρχει απόσταση μεγάλη και εκεί θα κριθούν όλα τα πολιτικά κόμματα. Ωστόσο, και αυτό είναι το **δεύτερο συμπέρασμα**, είναι βέβαιον ότι σε συνθήκες μεγάλης οικονομικής κρίσης, δυσλειτουργίας των βασικών θεσμών και σημαντικής επέκτασης ενός είδους πολιτισμικού και ιδεολογικού αναλφαβητισμού σε όλη την ελληνική κοινωνία, το **αίτημα για κόμματα με διακριτό πολιτικό πρόγραμμα και ισχυρή πολιτική ταυτότητα** είναι περισσότερο ισχυρό από ποτέ. Και αυτό θα είναι το μέτρο της επιτυχίας ή της αποτυχίας τους στο επόμενο διάστημα.

Κάθε προσπάθεια να κινηθούν σε λογικές συναινέσεων και συγκλίσεων χωρίς οριοθετημένο πολιτικό πλαίσιο θα οδηγήσει στην εμβάθυνση της κρίσης τους. Κάθε προσπάθεια να οριοθετήσουν τον στρατηγικό χώρο αναφοράς τους και να επιδιώξουν να θέσουν στην κοινωνία καθαρά διακυβεύματα θα ενισχύσει τη θέση τους.

Χρ.Βερναρδάκης
Επίκουρος Καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης ΑΠΘ